

Een confrontatie van twee werelden

door Koos van den Kerkhof

De schrijver Peter Andriessse zou u kunnen kennen. Misschien van het *Manifest voor de jaren zeventig* dat hij samen schreef met onder meer Heere Heeresma en Hans Plomp en waarin zij zich afzetten tegen de experimentele literatuur van die tijd. Of van de succesroman *Zuster Belinda en het geheime leven van Dr. Dushkind*, een persiflage op de dokters- en misdaadroman waarin een naïeve verpleegster verstrikt raakt in de duistere praktijken van Dr. Dushkind. Of u las misschien *Koude Sambal*, verhalen over Andriessse's Indische jongensjaren op het internaat in de jaren vijftig in Indonesië, evenals verhalen over de aanpassingsproblemen in een vreemd land als Holland.

Wat u ook van hem hebt gelezen, of niet hebt gelezen maar wel gehoord, Peter Andriessse kwam vaak vanuit een onverwachte hoek op het literaire podium. Hij schuwde de polemiek niet getuige zijn tegenromantische strijdschrift tegen alles en iedereen *Kamikaze*.

Nu is hij terug aan het literaire firmament met een Bildungsroman over een wel bijzonder ironische situatie: *De Rode Kimono*. Na een stilte van twintig jaar verschijnt deze roman bij In de Knipscheer. Een roman in een stijl die bekend is als zijn handelsmerk: realistisch, gedetailleerd, precies en herkenbaar.

Maar is het wel een *Bildungsroman* te noemen? Is het er niet een van een onvoldragen karakter? Want de hoofdpersoon vindt juist geen balans na een worsteling met zichzelf zoals dat wel hoort in een Bildungsroman.

In twee delen vertelt *De Rode Kimono* het verhaal van de dertienjarige held, Erik. Na het verlaten van het internaat zetten zijn ouders hem in het Sumatraanse Medan op de boot naar Nederland. Om naar de HBS te gaan zoals veel jongens van zijn leeftijd uit Nederlands-Indië.

In de Golf van Biskaje, waar de zee zo hoog is dat zwemmen in het zwembad van het ms. Willem Ruys onmogelijk is door gevaarlijke golflagen, blikt Erik terug op zijn reis over de Indische Oceaan, via het Suezkanaal en de Middellandse Zee naar de Atlantische Oceaan. Hij kijkt terug op zijn ervaringen met de half-

Indische mevrouw Vonk; op verzoek van zijn moeder voor de duur van de reis zijn pleegmoeder.

Met zijn vriendje zwierf hij benedendeks rond, pingpongde op het sportdek en hing over de reling van het passagiersschip. 's Avonds wenste hij mevrouw Vonk goedenacht in de danssalon terwijl haar man verliefd staarde naar een glaasje jenever op de bar. Mevrouw Vonk nam dan het roer van Erik over en bracht hem naar zijn hut. Daar ontpopte zij zich tot een dame die hem met flukse aandacht de eerste kunstgrepen van de fysieke liefde bijbracht. Met de avond werd zijn puberale en onwetende tegenzin kleiner en afwachtend deed hij wat zij van hem verlangde. Hij begreep maar half wat er gebeurde toen zijn penis onder het haar op haar onderbuik verdween, bedreef het eeuwenoude spel en zag haar opgaan in genietingen, hoorde hoe ze hem een lieve jongen noemde. Toen mevrouw Vonk als een keurige echtgenote in Capri van boord ging om de reis per trein door Europa voort te zetten, miste Erik haar van meet af aan.

Op een kille dag in de zomer vingen zijn oom en broer Erik op een Rotterdamse kade op. Onder een loodgrijze Hollandse lucht reisden ze naar het Achterhoekse Gorssel. Daar kwam hij in de kost bij zijn oom en tante, een eenvoudig gezin. Elke dag wassen aan de pomp in de arbeiderswoning, een keer per week in de teil, eieren rapen in de kippenren en voorbereidingen treffen voor het eerste schooljaar. Vrienden maken bij het zwemmen in de IJssel lukte niet echt en onder het maken van huiswerk ontdekte hij wat er gebeurt bij masturbatie.

Na school vond hij in Deventer het woonadres van de familie Vonk, een appartement boven een elektrowinkel, hoe verzin je het.

Bij zijn eerste bezoek nodigde ze hem uit bij haar huiswerk te komen maken. Ook kon hij bij haar een bad nemen. Al gauw liet hij in de badkamer zijn fantasie de vrije loop zoals hij dat ook deed in de badkamer op het schip.

Het geheim van de plot zal ik niet verklappen. De grote kracht van deze roman is de confrontatie van twee werelden. Het passagiersschip met zijn luxe klasse en de seksuele initiatie, die eigenlijk een verboden inwijding is, tegenover het eenvoudige bestaan bij oom en tante in Gorssel, zijn seksuele fantasieën daar en het moeizame contact met leeftijdgenoten.

Peter Andriessse doet dat zoals gezegd in een heldere stijl, met oog voor het juiste detail, beeldend taalgebruik en een ingehouden erotische spanning. Een boek om te lezen over de zeereis van een jonge totok van Nederlands-Indië naar Holland voor zijn studie. Over zijn aanpassing aan de dorpse wereld in de Achterhoek. Vooral ook een boek om te lezen omdat het een hiaat vult in de Indische literatuur: een Bildungsroman in het jasje van een koloniale *sentimental journey* van de twintigste eeuwse soort.

Bron: bij de 'Amsterdamse' presentatie van *De rode kimono* op 3 mei 2014